

ปรัชญาการศึกษาตามแนวคิดสังคมนิยม

๑. ความเป็นมา

ปรัชญาการศึกษาตามแนวคิดสังคมนิยม (Reconstructionism) เป็นปรัชญาการศึกษาที่เน้นบทบาทของโรงเรียนให้เป็นผู้ทำหน้าที่เปลี่ยนแปลงสังคม เป็นผู้กระตุ้นและกระทำการนำสังคมไปสู่สังคมอุดมคติ โดยยึดถือแนวทางประชาธิปไตยและวัฒนธรรมของสังคมเป็นหลักสำคัญ ประชาธิปไตยตามแนวคิดของปรัชญาการศึกษานี้คือ ประชาธิปไตยที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมมีส่วนร่วมในการควบคุมสถาบันต่างๆ และทรัพยากรของสังคม เพื่อก่อประโยชน์ ความสุขและความก้าวหน้าให้แก่ทุกคนในสังคมอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในวิถีทางประชาธิปไตยอย่างแท้จริง นอกจากนี้ปรัชญาการศึกษาตามแนวคิดสังคมนิยมยังเน้นการกำหนดเป้าหมายของการศึกษาและสังคมให้แน่ชัดไม่ใช่เป็นความคาดหวังลอยๆ หรือเป็นเพียงการรอคอยเท่านั้น แต่ต้องมีการกระทำและการนำเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาสรรค์สร้างความมุ่งหมายที่แน่ชัดเหล่านั้นให้เป็นจริงด้วย

แนวคิดของปรัชญาการศึกษาตามแนวคิดสังคมนิยมมุ่งให้มนุษย์ได้อยู่ในสังคมอุดมคติ แนวคิดเรื่องสังคมอุดมคติเป็นต้นว่าความคิดเรื่อง ยูโทเปีย (Utopia) นั้นเป็นสิ่งที่มานานแล้ว เช่น ในสมัยกรีกโบราณ เพลโต (Plato : 427-347 B.C.) ได้เสนอรูปแบบของสังคมอุดมคติในหนังสือชื่อรีพับลิค (Republic) ในสมัยใหม่ คาร์ล มาร์กซ (Karl Marx : 1818-1883) ก็ได้เสนอสังคมอุดมคติ

และแนวทางที่จะให้บรรลุถึงสังคมอุดมคตินั้น มาร์กซเสนอให้ใช้วิธีรุนแรงด้วยการปฏิวัติและการเผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพทั่วโลก แนวทางดังกล่าวไม่ตรงกับแนวทางของสังคมนิยม ซึ่งต้องการให้มนุษย์เข้าถึงสังคมอุดมคติ โดยกระบวนการประชาธิปไตยที่แท้จริง

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ทำให้มีปัญหาสังคมมากมาย แม้จะมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และวิชาการด้านต่างๆ ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาสังคมเหล่านั้นได้ ทำให้นักการศึกษาบางท่านได้เสนอปรัชญาการศึกษาตามแนวคิดสังคมนิยมขึ้นเพื่อเสนอแนวทางการใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางนำความเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้คนสำคัญของปรัชญาการศึกษาตามแนวคิดสังคมนิยม ได้แก่ ซีโอดอร์ บรามเมลด์ (Theodore Brameld) และ จอร์จ เคานท์ส (George Counts)

๒. แนวคิดสำคัญของสังคมนิยม

๒.๑ การเน้นความสำคัญของวิทยาศาสตร์ สังคมนิยมมีความเชื่อว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีความสำคัญยิ่งเหนือวิธีการอื่นๆ ในการแสวงหาความรู้และความจริง โดยเห็นว่าวิทยาศาสตร์สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือแก้ปัญหาสารพัดของมนุษย์ได้ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์หลุดพ้นจากโชครวนแห่งความทุกข์ยาก ความโง่เขลา และปัญหาต่างๆ ที่ทรมานมนุษย์มาเป็นเวลานาน

๒.๒ การเน้นความสำคัญของวัฒนธรรม สังคมนิยมมีความเชื่อว่าวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน-

สำคัญของปรัชญา จุดเริ่มต้นของปรัชญาควรมาจากวัฒนธรรมของมนุษย์ เมื่อปรัชญาเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมในแต่ละยุคแต่ละสมัย ปรัชญาจึงเป็นโครงการแห่งชีวิตที่จะต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง ไม่ใช่เป็นแต่เพียงสิ่งที่พึงนิยมและคิดถึงเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ลัทธิสรรคสร้างนิยม จึงเน้นคุณลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่พึงปรารถนาในอนาคต มีความมุ่งมั่นที่จะสรรคสร้างสังคมและโลกให้ดีกว่าเดิม

๓. ทฤษฎีทางการศึกษา

ลัทธิสรรคสร้างนิยมเน้นการทำงานเป็นกลุ่มและมุ่งแก้ปัญหาต่างๆ ให้ตกไป คือ สามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จ ไม่ใช่เพียงแต่ฝึกกระบวนการแก้ปัญหาเท่านั้น นักปรัชญาการศึกษาลัทธิสูงสุดนิยม(Experimentalism) ชื่นชมวิธีการสืบเสาะและค้นหาความรู้ โดยยกย่องวิธีการเหนือผลผลิต แต่นักปรัชญาลัทธิสรรคสร้างนิยมเน้นผลผลิตเหนือวิธีการ ดังนั้นจึงต้องการสรรคสร้างชีวิตให้ดีกว่าเดิมโดยการแก้ปัญหาต่างๆ ให้หมดไป และสร้างอารยธรรมให้ก้าวหน้าให้ไกลกว่าปรารถนาของมนุษย์ให้มากที่สุด

๔. แนวปฏิบัติในการจัดการศึกษา

๔.๑ การแสวงหาอุดมคติ เมื่อโลกปัจจุบันมีแต่ความยุ่งเหยิงสับสน นักปรัชญาการศึกษาตามแนวลัทธิสรรคสร้างนิยมจึงเห็นว่าโรงเรียนควรมุ่งไปที่อนาคต อนาคตควรเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน อุดมคติที่ผ่านมานในอดีตเป็นแต่เพียงความคิดฝันเฉยๆ แต่อุดมคติสำหรับนักปรัชญาการศึกษาตามแนวลัทธิสรรคสร้างนิยม เป็นสิ่งที่สามารถจะทำให้เป็นความจริงได้โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ สิ่งที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการบรรลุอุดมคติได้แก่ ความเฉื่อยชา ความขลาดและความโง่เขลาของมนุษย์เองที่ปล่อยให้สิ่งที่ต่ำกว่าอุดมคติมีอยู่ทั่วไป

๔.๒ จริยศาสตร์เชิงปฏิรูป (The Morality of Reform) ปรัชญาการศึกษาตามแนวลัทธิสรรคสร้างนิยม เน้นคุณลักษณะทางสังคมของมนุษย์ และเน้นธรรมชาติของมนุษย์ที่จะสรรคสร้างสิ่งต่างๆ เปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ปรารถนาที่จะปฏิรูปสภาพปัจจุบันของชีวิตให้ดีขึ้น และปรารถนาที่จะสร้างโลกใหม่ให้เป็นไปตามที่จิตใจปรารถนา

๔.๓ วิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรม (A Culture in Crisis) สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความยุ่งเหยิงสับสน มนุษย์ต้องดิ้นรนเพื่อรักษาดินให้อยู่รอดเมื่อปรัชญาเก่าๆ ไม่สามารถสนองความต้องการของมนุษย์ได้ การแสวงหาปรัชญาใหม่ๆ จึงจำเป็นเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์เอง

๔.๔ ศาสตร์แห่งมนุษย์ (The Sciences of Man) มนุษย์ได้ศึกษาสิ่งอื่นๆ อย่างกว้างขวางลึกซึ้งมาช้านาน แต่การศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์เองนั้น ยังไม่ได้กระทำอย่างกว้างขวาง นักปรัชญาการศึกษาตามแนวลัทธิสรรคสร้างนิยมเชื่อว่ามนุษย์สามารถบรรลุถึงสันติภาพ ภาวะรภาพ และอิสรภาพได้ ถ้าให้วิทยาศาสตร์มีอิสระในการศึกษามนุษย์

๔.๕ การแสวงหาจุดมุ่งหมาย โรงเรียนเป็นสำนักงานใหญ่ในการแสวงหาจุดมุ่งหมาย โรงเรียนต้องเป็นผู้จัดกิจกรรมอันยิ่งใหญ่ในการสร้างชีวิตใหม่ เป็นกองบัญชาการสูงสุดในการสร้างอุดมคติ นั่นคือโรงเรียนต้องเป็นที่รวบรวมความรู้ใหม่เกี่ยวกับมนุษย์ และใช้ความรู้และทดสอบความรู้เหล่านั้นกับเยาวชน เพื่อแสวงหาวิธีการที่ดี มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา นอกจากนี้โรงเรียนจะต้องเอาใจใส่กับจุดมุ่งหมาย ทั้งจุดมุ่งหมายของแต่ละบุคคลและจุดมุ่งหมายของสังคม

พิสิทธิ์ สารวิจิตร

Brameld
New
Brameld
Cons
Curti, M
1935
Morris,
Miff.
Wingo, C
and

บรรณานุกรม

- Brameld, Theodore. *Philosophies of Education in Cultural Perspective*. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1955.
- Brameld, Theodore. "Reconstructionist Theory : Some Recent Critique Considered in Perspective," *Educational Theory*. 16:333-343 October 1966.
- Curti, Merle. *The Social Ideas of American Educators*. New York, Scribner, 1935.
- Morris, Van Cleve. *Philosophy and the American School*. Boston, Houghton Mifflin Company, 1961.
- Wingo, G. Max. *The Philosophy of American Education*. Lexington, D.C. Heath and Company, 1965.

Morality
 วัทธิธรรม
 มนุษย์ และ
 แงต่างๆ
 ปัจจุบันของ
 ใหม่ให้เป็น

A Culture
 มที่มีความ
 อดให้
 อด
 อด

Sciences
 ่างกว้างขวาง
 มนุษย์เองนั้น
 ษณาการศึกษา
 ษสามารถบรรลุ
 ภาพได้ ถ้าให้

โรงเรียนเป็น-
 ะ โรงเรียน
 ่างชีวิตใหม่
 ุดมคติ นั่นคือ
 ี่ยวกับมนุษย์-
 ื่นกับเยาวชน
 ในการจัดการ-
 ะใส่กับจุดมุ่ง-
 และจุดมุ่งหมาย

สารวิจิตร